

Nr 64.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om utredning i syfte att möjliggöra prövning av återkrav av belopp, erhållet såsom ekonomiskt bistånd från utlandsmyndighet.

(1:a avd.)

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Uhlén* och *Bergman* (I: 117) och den andra inom andra kammaren av herr *Svensson* i Göteborg *m. fl.* (II: 205), har hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att skyndsamt utredning verkställas angående införandet av bestämmelser, vilka möjliggöra prövning av återkrav av belopp, erhållet såsom ekonomiskt bistånd från utlandsmyndighet, enligt de jämlikt lagen om fattigvård gällande grunderna för prövning av återkrav av fattigvård samt att förslag i ärendet måtte framläggas för nästkommande års riksdag.

Av motionen II: 205 inhämtas bl. a. följande.

En svensk medborgare, som av en eller annan orsak råkar i nödläge under tillfälligt uppehåll utomlands, saknar möjlighet att erhålla hjälp enligt lagen om fattigvård. Däremot kan den i utlandet nödställda hänvända sig till svensk beskickning eller konsulat för att erhålla s. k. ekonomiskt bistånd. Bestämmelser härom finnas i förordningen den 3 februari 1928 angående beskickningar och konsulat. Enligt denna förordning lämnas ekonomiskt bistånd i form av försträckning. Den, som erhåller biståndet, har att avgiva skriftlig förklaring om anledningen till sin nödställda belägenhet samt förbindelse om återbetalning, genom vilken den nödställda medgiver, att ersättning för det mottagna beloppet utan hans vidare hörande må utgå av intjänade avlöningsmedel eller andra hans tillgångar.

Enligt uppgifter, erhållna från utrikesdepartementets arvs- och ersättningsbyrå, utgavos under tiden den 1 april 1943—den 31 december 1950 4 037 000 kronor såsom ekonomiskt bistånd. Vid ingången av år 1951 finnas utestående fordringar för ekonomiskt bistånd, uppkomna under förenämnda tid, till att sammanlagt belopp av 1 573 000 kronor, varav 1 061 000 kronor hänföra sig till sjömän och 512 000 kronor till andra svenska medborgare. Härav framgår, att utrikesdepartementets indrivningsförsök bli i ett avsevärt antal fall resultatlösa. Till någon del beror detta på att biståndens mottagare icke kunna anträffas; i det stora flertalet fall torde orsaken emellertid vara, att förmåga att ersätta det mottagna biståndet saknas. Vid avgörandena

angående indrivningsåtgärderna torde väl vissa humanitära skäl göra sig gällande, men möjligheterna att taga hänsyn till ömmande omständigheter begränsas snävt av det förhållandet att ekonomiskt bistånd enligt nu gällande författningar icke kan jämföras med exempelvis fattigvård, vartill biståndet i själva verket är ett slags motsvarighet för fall av nöd i utlandet. Fordringarna för ekonomiskt bistånd måste i stället — till följd av bristen på särskilda, med hänsyn till biståndets karaktär utformade regler — utsökas enligt samma regler som varje annan statens fordran, och, därest de icke kunna indrivas, gälla för dem endast de generellt givna reglerna för avskrivning av statens fordringar.

För sjömannens vidkommande får kravet på ett praktiskt likställande av bistånd och fattigvård en särskild tyngd genom den omständigheten, att de under sitt arbete i utrikesjöfarten erlægga skatt enligt samma grunder som arbetstagare i Sverige och att deras vistelse i utlandet sammanhänger med arbetet; de böra därför också vid behov kunna erhålla samhällets hjälp på samma sätt som vid vistelse i hemlandet. Beträffande utlandssvenskarna kan väl detta skäl icke anföras, men skäligen hänsyn till de för Sverige betydelsefulla insatser, som utföras av svenska medborgare i främmande länder, torde utgöra tillräckligt motiv. Även i fråga om övriga kategorier, som kunna vara representerade bland biståndsfällen, synes det vara rimligt, att samhällshjälp, lämnad i utlandet, behandlas enligt samma normer som den i Sverige lämnade samhällshjälpen.

Enligt motionärenas mening bör frågan om efterskänkande av ekonomiskt bistånd behandlas såsom ett sociallagstiftningsproblem.

Utskottet vill erinra, att det i motionerna väckta förslaget berörts av 1946 års sjömanskommitté. Den delegation, som inom kommittén utarbetade betänkandet angående sjöfolkets arbetslöshet i utländsk hamn, uttalade, att delegationen icke ansett det ankomma på sig att upptaga till granskning gällande bestämmelser för ekonomiskt bistånd. Delegationen ville likväl framhålla, att under utredningsarbetet gjorda erfarenheter starkt talade för att utrikesdepartementet genom vederbörlig författningsändring lämnades möjlighet att helt eller delvis avskryva belopp, lämnade såsom ekonomiskt bistånd. Det syntes icke förenligt med grunderna för svensk sociallagstiftning, att sådant bistånd återkrävdes i de fall, då mottagarna vid biståndets erhållande varit i oförvårdad nödsituation och deras ekonomiska förhållanden vid företagen undersökning befundes vara sådana att återbetalning i fattigvårdsfall icke skulle krävas.

Med hänsyn till vad nämnda delegation sålunda anført och då enligt utskottets mening i motionerna skäl onekligen anförts för att den föreliggande frågan — avseende icke endast sjömän, som förberörda uttalande närmast gällde, utan även andra i utlandet nödställda svenskar — närmare undersökes, vill utskottet tillstyrka att en utredning i ämnet kommer till stånd. Det synes utskottet icke behövt att för ändamålet tillsätta en särskild kommitté utan

bör, såsom även motionärerna tänkt sig, utredningsuppdraget kunna överlämnas till sjömanskommittén, som enligt vad av det föregående framgår sysslat med hithörande spörsmål.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må med bifall till motionerna I: 117 och II: 205 i skrivelse till Kungl Maj:t anhålla att skyndsamt utredning måtte verkställas angående införandet av bestämmelser, vilka möjliggöra prövning av återkrav av belopp, erhållet såsom ekonomiskt bistånd från utlandsmyndighet, enligt de jämlikt lagen om fattigvården gällande grunderna för prövning av återkrav av fattigvård samt att förslag i ärendet måtte framläggas för nästkommande års riksdag.

Stockholm den 6 april 1951.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.

Närvarande: se under utlåtandet nr 61.
